

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W GDAŃSKU**

RGD.61-16/08/IW

Gdańsk, 10 września 2008r.

DECYZJA NR RGD. 30/2008

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 134, poz. 939), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu przeciwko przedsiębiorcy: Pani Hannie Liss prowadzącej Przedszkole Niepubliczne „Trzynastka” w Gdańsku

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 1 tej ustawy **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** działanie polegające na stosowaniu przez przedsiębiorcę: Panią Hannę Liss prowadzącą Przedszkole Niepubliczne „Trzynastka” z siedzibą w Gdańsku, w obrocie z udziałem konsumentów postanowień zawartych w:

- 1) § 4 ust. 2 wzorca *Umowy o świadczenie usług przez Niepubliczne Przedszkole „Trzynastka” w Gdańsku* o treści: *„W razie opóźnienia kwot, o których mowa w § 3, Przedszkole może wypowiedzieć niniejszą umowę ze skutkiem natychmiastowym, bez zachowania okresu wypowiedzenia. Rozwiązanie umowy jest równoznaczne ze skreśleniem dziecka z listy przedszkolnej.”*,
- 2) § 10 ust. 10 Statutu Niepublicznego Przedszkola „Trzynastka”, obowiązującego od dnia 9 listopada 2007 r. o treści: *„Przedszkole dopuszcza możliwość zmiany czesnego do 10% w ciągu roku szkolnego bez konieczności podpisywania w tym zakresie umowy o świadczenie usług, a jedynie poprzez ogłoszenie na tablicy informacyjnej.”*
- 3) § 10 ust. 11 Statutu Niepublicznego Przedszkola „Trzynastka”, obowiązującego od dnia 9 listopada 2007 r. o treści: *„Dziecko zostaje skreślone z listy przedszkolnej jeżeli: - rodzice zalegają z opłatą za miesiąc i nie zgłosili deklaracji opłaty w ratach lub w innej formie (...)”*

które są postanowieniami umownymi wpisanymi, na podstawie art. 479⁴⁵ kodeksu postępowania cywilnego, do rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone, co stanowi naruszenie art. 24 ust. 1 i ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r.

80-824 GDAŃSK, UL. PODWALE PRZEDMIEJSKIE 30

TEL./FAX (058) 346-29-32, 346-29-33, 301-51-75

E-MAIL: GDANSK@UOKIK.GOV.PL

o ochronie konkurencji i konsumentów i **nakazuje się zaniechanie stosowania tej praktyki.**

UZASADNIENIE

W I kwartale 2008 r. przeprowadzono postępowanie wyjaśniające mające na celu kontrolę wzorców umów stosowanych w obrocie konsumenckim przez przedszkola niepubliczne działające na terenie województwa pomorskiego i zachodniopomorskiego, pod kątem zgodności treści tych wzorców z przepisami Kodeksu cywilnego, z uwzględnieniem klauzul wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone.

W toku postępowania wyjaśniającego dokonano m.in. analizy stosowanych przez przedsiębiorcę: Panią Hannę Liss prowadzącą Przedszkole Niepubliczne „Trzynastka” z siedzibą w Gdańsku, zwanego dalej „Przedszkolem” lub „Przedsiębiorcą”: wzorca umowy o nazwie: *Umowa o świadczenie usług przez Niepubliczne Przedszkole „Trzynastka” w Gdańsku* oraz Statutu Niepublicznego Przedszkola „Trzynastka”, obowiązującego od dnia 9 listopada 2007 r. Kontrola ww. wzorców wykazała, że zawarto w nich postanowienia, które mogą naruszać zbiorowe interesy konsumentów, w związku z czym uznano za uzasadnione postawienie Przedsiębiorcy zarzutu stosowania postanowień umownych uznanych przez Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: SOKiK) za niedozwolone i wpisanych do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, zwanego dalej „Rejestrem”. .

W związku z powyższym postanowieniem Nr 208 z dnia 24 kwietnia 2008r., zmienionym postanowieniem Nr 358 z dnia 23 lipca 2008 r. wszczęto w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, zwanego dalej: „Prezesem Urzędu” lub „Prezesem UOKiK” z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 ze zm.), zwanej dalej: „ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów”, polegających na stosowaniu postanowień zawartych w:

1. § 4 ust. 2 wzorca *Umowy o świadczenie usług przez Niepubliczne Przedszkole „Trzynastka” w Gdańsku* o treści: „*W razie opóźnienia kwot, o których mowa w § 3, Przedszkole może wypowiedzieć niniejszą umowę ze skutkiem natychmiastowym, bez zachowania okresu wypowiedzenia. Rozwiązanie umowy jest równoznaczne ze skreśleniem dziecka z listy przedszkolnej.*”;
2. § 10 ust. 10 Statutu Niepublicznego Przedszkola „Trzynastka”, obowiązującego od dnia 9 listopada 2007 r. o treści: „*Przedszkole dopuszcza możliwość zmiany czesnego do 10% w ciągu roku szkolnego bez konieczności podpisywania w tym zakresie umowy o świadczenie usług, a jedynie poprzez ogłoszenie na tablicy informacyjnej.*” Oraz
3. - § 10 ust. 11 Statutu Niepublicznego Przedszkola „Trzynastka”, obowiązującego od dnia 9 listopada 2007 r. o treści: „*Dziecko zostaje skreślone z listy przedszkolnej jeżeli: - rodzice zalegają z opłatą za miesiąc i nie zgłosili deklaracji opłaty w ratach lub w innej formie (...)*”

W piśmie z dnia 13 maja 2008 r., będącym odpowiedzią na zawiadomienie o wszczęciu postępowania, Przedsiębiorca przedstawił następujące stanowisko i wyjaśnienia dotyczące stosowania kwestionowanych przez Prezesa UOKiK postanowień ww. wzorca umowy i Statutu:

- ✓ Przedsiębiorca nie zgadza się ze stanowiskiem Prezesa UOKiK dotyczącym sprzeczności postanowień § 4 ust. 2 wzorca *Umowy o świadczenie usług przez Niepubliczne Przedszkole „Trzynastka” w Gdańsku* i § 10 ust. 11 Statutu Niepublicznego Przedszkola „Trzynastka” z przepisami art. 491 kodeksu cywilnego. W jego opinii – odwołującej się do stwierdzeń Prezesa UOKiK - wymóg art. 491 k.c. - poprzez użycie w jego treści wyrazu „może” - nie ma charakteru obligatoryjnego, a jedynie dyspozytywny, co powoduje, że strona umowy może, ale nie musi zawierać w niej postanowień wyznaczających konsumentowi dodatkowy termin do dokonania zapłaty za świadczenie. Dodatkowo Przedsiębiorca zwraca uwagę na treść art. 492 k.c., *„...przewidującego umowne prawo odstąpienie od umowy, zastrzeżone na wypadek niewykonania zobowiązania w trybie ściśle określonym. W takim wypadku strona uprawniona może od umowy odstąpić bez wyznaczania dodatkowego terminu. W doktrynie, m.in. w Komentarzu do Kodeksu cywilnego. Tom I, pod red. E.Gniewska, C.H. Beck, Warszawa 2004 roku, przyjmuje się, iż przy postanowieniu umownym, obejmującym zapłatę wynagrodzenia w określonych terminach i wysokościach, poczynając od zawarcia umowy, spełniony zostaje warunek zastrzeżenia prawa do odstąpienia na wypadek niewykonania zobowiązania w terminie ściśle określonym.”* Przedsiębiorca wskazał również na treść art. 746 k.c., który w jego opinii *„...z mocy art. 750 k.c. znajduje również odpowiednie zastosowanie do niniejszej umowy. Przepis ten zapewnia możliwość rozwiązania umowy przez obie strony umowy w każdym czasie. Przepis ten nie wprowadza terminów wypowiedzenia, a zatem wywołuje ono skutki w chwili, gdy doszło do adresata w taki sposób, że mógł zapoznać się z jego treścią. Zasadniczo odstąpienie od umowy odróżnia się od jej rozwiązania, z uwagi na skutki tych czynności. Przy odstąpieniu następuje skutek wstecz, a umowę traktuje się jakby nigdy nie została zawarta, zaś rozwiązania umowy jest świadczeniem wywołującym skutki na przyszłość, zatem dotyczy wyłącznie tej części umowy, która nie została zrealizowana. Stąd wskazane przez Prezesa UOKiK zastrzeżenia wydają się być nieuzasadnione.”* Przedsiębiorca prezentuje stanowisko, że - uznając nawet pogląd Prezesa UOKiK odnośnie wyznaczenia dodatkowego terminu dokonania zapłaty za wykonane świadczenie za słuszny – z ww. zapisów umowy i Statutu wynika, że wymóg ten został spełniony, ponieważ:

-„... klient podpisując umowę i zapoznając się ze statutem jest informowany o wysokości opłaty i terminie oraz sposobie jej dokonywania na rzecz Przedszkola,

- z przytoczonych §§ ww. dokumentów jasno wynika, że skreślenie z listy przedszkolnej nastąpi dopiero po miesiącu zalegania w opłacie na jego rzecz, za świadczenie już dokonane na rzecz Klienta,

- tym samym w ww. dokumentach wyznaczony został dodatkowy termin, i to miesięczny, na uregulowanie zwłoki w płatności.”

Przedstawiając powyższe Przedsiębiorca stwierdza, że nie podziela stanowiska Prezesa UOKiK zawartego w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania i uważa, że kwestionowane zapisy § 4 ust. 2 wzorca umowy i § 10 ust. 11 Statutu są uzasadnione i powinny zostać bez zmian.

✓ Odnosząc się do zastrzeżeń Prezesa UOKiK dotyczących postanowień § 10 ust. 10 Statutu Niepublicznego Przedszkola „Trzynastka” Przedsiębiorca podniósł, że:

- zawarty w § 4 wzorca umowy zapis o treści *„Umowa niniejsza może zostać rozwiązana przez każdą ze stron z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia.”* daje klientowi możliwość wypowiedzenia umowy np. z powodu nie akceptowania wzrostu ceny.
- *„nie można zgodzić się ze stwierdzeniem, że w dniu podpisania umowy na „rok szkolny” przedsiębiorca ma możliwość takiego skalkulowania ceny, aby osiągnąć w danym roku zamierzony wynik ekonomiczny. Rok szkolny obejmuje 4 miesiące roku bieżącego, co do których znane są koszty lub są one co najmniej przewidywalne. Pozostaje 7 miesięcy (58,33%) roku następnego, co do których nie można przewidzieć kosztów. Doświadczenie dotychczasowe wskazuje, że w przypadku działalności Przedszkola następuje istotny wzrost kosztów działalności (...) z początkiem roku kalendarzowego, a skali wzrostu tych kosztów w dniu podpisania umowy nie można określić. Stąd konieczny jest zapis w Statucie i we wzorcu umowy o możliwości wzrostu opłat.”*
- w działalności przedszkola wskaźnikiem inflacji można posługiwać się jedynie w odniesieniu do kosztów żywienia. Pozostałe koszty stałe wznoszą i będą wznoszą w stopniu znacznie większym niż wskaźnik inflacji, np.: koszty wody i ścieków – wzrosły w 2008 r. o 15%, wywozu nieczystości – wzrost o 87,22%, wynagrodzenia – wzrost o 200%. W związku z czym w opinii Przedszkola zapis w Statucie o możliwości wzrostu opłat w stopniu wyższym niż inflacja jest koniecznym.
- nie może zgodzić się ze stanowiskiem Prezesa UOKiK, że zmiana warunków umowy nie może odbyć się bez dostarczenia konsumentowi nowego wzorca. W opinii Przedsiębiorcy, wzorzec umowy jest klientowi znany i akceptowany w proponowanym brzmieniu w momencie jego podpisania. Jeżeli warunki umowy nie są przez niego akceptowane może on umowy nie podpisywać i skorzystać z innych placówek przedszkolnych. Przedstawienie do podpisu nowej umowy po zmianie opłat jedynie w zakresie nie przekraczającym progu określonego w umowie spowodowałoby poniesienie przez Przedszkole dodatkowych kosztów związanych z koniecznością wydrukowania 100 nowych umów i przekazania ich do podpisu. *„Informacja umieszczona na tablicy ogłoszeń jest przyjętą w Przedszkolu formą komunikowania się z Klientem i analogiczne zasady, dotychczas nie kwestionowane, obowiązują i są stosowane w Publicznych Przedszkolach w Gdańsku (przedszkola samorządowe). Ponadto wprowadzanie zmian opłat i cen bez doręczania klientom każdorazowo wzorców umowy stosowane i akceptowane jest w odniesieniu do innych przedsiębiorców, np. wspomniane Przedszkola Publiczne, dostaw-*

cy mediów, odbiorcy odpadów komunalnych, itp. Jednakże w celu wyjścia naprzeciw wskazaniom Prezesa UOKiK we wzorcu umowy oraz w Statucie Przedszkola dokonano zmian wprowadzających zapisy dodatkowe i doprecyzowujące o treści: § 10 ust. 10 Statutu Przedszkola oraz w § 3 ust. 4 wzorca umowy „Przedszkole dopuszcza możliwość zmiany wysokości czesnego do 5% w ciągu roku szkolnego bez konieczności podpisywania w tym zakresie umowy o świadczenie usług, a jedynie poprzez ogłoszenie na tablicy informacyjnej. Zmiana czesnego w niniejszym zakresie może być dokonana nie wcześniej niż z dniem 1 miesiąca następnego, przy czym informacje o tym musi być wywieszona na tablicy ogłoszeń nie później niż do dnia 15 miesiąca poprzedzającego. Rodzicowi/opiekunowi nie wyrażającemu zgody na zmianę wysokości czesnego przysługuje prawo pisemnego wypowiedzenia umowy z terminem miesięcznym, ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego. W przypadku zmiany czesnego w stopniu wyższym niż 5% zmiana ta może nastąpić po spełnieniu następujących warunków dodatkowych:

- pisemnego powiadomienia każdego Rodzica/Opiekuna przez Dyrektora Przedszkola o powodach wzrostu czesnego oraz jego skali,*
- pisemnego przedłożenia każdemu Rodzicowi/Opiekunowi przez Dyrektora przedszkola umowy wraz z nową wysokością czesnego.”*

Prezes Urzędu ustalił, co następuje:

System oświaty w Polsce obejmuje – zgodnie z art. 2 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (tj. Dz.U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm) – przedszkola, które mogą być zarówno placówkami publicznymi, jak i niepublicznymi (art. 5 ust. 1 ww. ustawy). Jak wynika wprost z preambuły do wymienionej ustawy o systemie oświaty, „oświata w Rzeczypospolitej Polskiej stanowi wspólne dobro całego społeczeństwa”. Świadczenie przez przedszkola edukacji w ramach systemu oświaty jest zatem usługą o charakterze użyteczności publicznej, co potwierdza również wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 5 lutego 2003 r., sygn. akt XVII Ama 36/02, w uzasadnieniu którego Sąd stwierdza m. in., iż przedmiotem działania szkoły niepublicznej są usługi o charakterze użyteczności publicznej, tj. edukacja. Status przedsiębiorcy w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów potwierdza również w odniesieniu do osób prawnych organizujących lub świadczących usługi o charakterze użyteczności publicznej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2004 r., sygn. akt III SK 22/04.

Zgodnie z przepisem art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ilekroć w ustawie jest mowa o przedsiębiorcy rozumie się przez to przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2007 r., Nr 155, poz. 1095), a także osobę fizyczną, osobę prawną, a także jednostkę organizacyjną nie mającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Przedsiębiorca Hanna Liss prowadząca Niepubliczne Przedszkole „Trzynastka”, które zostało w dniu 16 sierpnia 2006 r. wpisane do ewidencji szkół niepublicznych Gminy Mia-

sta Gdańska na podstawie zaświadczenia nr 190/P/06, jako osoba fizyczna świadcząca usługi edukacyjne o charakterze użyteczności publicznej, jest przedsiębiorcą w rozumieniu art. 4 pkt 1 lit. a) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zasady działania Niepublicznego Przedszkola „Trzynastka” określono w opracowanym przez Przedsiębiorcę Statucie Przedszkola, w którym zamieszczono m.in. postanowienia regulujące wzajemne prawa i obowiązki: prowadzącego Przedszkole i jego pracowników, a także konsumentów korzystających z usług Przedszkola.

W ramach prowadzonej działalności Przedsiębiorca zawiera z konsumentami *Umowy o świadczenie usług przez Niepubliczne Przedszkole „Trzynastka” w Gdańsku*.

W prowadzonym postępowaniu Prezes Urzędu zakwestionował przytoczone powyżej postanowienia § 4 ust. 2 wzorca umowy oraz § 10 ust. 10 i ust. 11 Statutu Przedszkola, stawiając zarzut stosowania postanowień wpisanych do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

W rejestrze postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone zamieszczone zostały postanowienia o następującej treści:

Poz. 642. *„Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego”*. (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5 października 2005 r. sygn. akt XVII Amc 20/05).

Poz. 643 *„Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia”* (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5 października 2005 r. sygn. akt XVII Amc 20/05).

Poz. 726. *„Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów.”* (wpis dokonany na podstawie wyroku SOKiK z dnia 27 lutego 2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04).

W piśmie z dnia 13 maja 2008 r. Przedsiębiorca odniósł się do zarzutów postawionych przez Prezesa UOKiK uznając, że kwestionowane zapisy § 4 ust. 2 wzorca Umowy i § 10 ust. 11 Statutu są uzasadnione i powinny pozostać bez zmian. Odnosząc się do zastrzeżeń Prezesa UOKiK dotyczących treści postanowień § 10 ust. 10 Statutu oświadczył, że zmienia treść tego zapisu na następującą: *„Przedszkole dopuszcza możliwość zmiany wysokości czesnego do 5% w ciągu roku szkolnego bez konieczności podpisywania w tym zakresie umowy o świadczenie usług, a jedynie poprzez ogłoszenie na tablicy informacyjnej. Zmiana czesnego w niniejszym zakresie może być dokonana nie wcześniej niż z dniem 1 miesiąca następnego, przy czym informacje o tym musi być wywieszona na tablicy ogłoszeń nie później niż do dnia 15 miesiąca poprzedzającego. Rodzicowi/opiekunowi nie wyrażającemu zgody na zmianę wysokości czesnego przysługuje prawo pisemnego wypowiedzenia umowy z terminem miesięcznym, ze skutkiem na koniec miesiąca kalendarzowego. W przypadku zmiany czesnego w stopniu wyższym niż 5% zmiana ta może nastąpić po spełnieniu następujących warunków dodatkowych:*

- *pisemnego powiadomienia każdego Rodzica/Opiekuna przez Dyrektora Przedszkola o powodach wzrostu czesnego oraz jego skali,*
- *pisemnego przedłożenia każdemu Rodzicowi/Opiekunowi przez Dyrektora przedszkola umowy wraz z nową wysokością czesnego.”*

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Podstawą do rozstrzygnięcia sprawy w oparciu o przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest uprzednie zbadanie przez Prezesa Urzędu, czy w danej sprawie zagrożony został interes publicznoprawny. Stwierdzenie, że powyższe miało miejsce, pozwala na realizację celu tej ustawy, wskazanego w art. 1 ust. 1, którym jest określenie warunków rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasad podejmowanej w interesie publicznoprawnym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów.

Zdaniem Prezesa Urzędu rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, albowiem wiąże się z ochroną interesu wszystkich konsumentów, którzy są lub będą klientami Przedsiębiorcy, a interes publicznoprawny przejawia się także w postaci zbiorowego interesu konsumentów. Innymi słowy - naruszenie zbiorowego interesu konsumentów jest jednocześnie naruszeniem interesu publicznoprawnego. Zatem uzasadnione było w niniejszej sprawie podjęcie przez Prezesa Urzędu działań przewidzianych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów.

Art. 24 ust.1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów stanowi, iż *„Zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.”*, natomiast art. 24 ust. 2 określa, iż *„Przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy, w szczególności: 1) stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (...).”*

Instrumenty przewidziane przepisami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów gwarantują możliwość podjęcia bezpośredniej ochrony konsumentów, których prawa mogą zostać istotnie ograniczone poprzez określone zachowania przedsiębiorców, wykorzystujących posiadaną przewagę kontraktową w kontaktach z nieprofesjonalnymi uczestnikami rynku.

Zbiorowe interesy konsumentów podlegają ochronie prawnej przed działaniami przedsiębiorców, które są sprzeczne z prawem, tj. przepisami określonych aktów prawnych oraz zasadami współżycia społecznego i dobrymi obyczajami. Zakazane są więc takie zachowania przedsiębiorców, które naruszają uprawnienia nieprofesjonalnych uczestników rynku, poprzez stosowanie wobec nich działań sprzecznych z prawem.

Do stwierdzenia praktyki, o której mowa w art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest wykazanie, iż przedsiębiorca stosuje we wzorcu umownym postanowienia, które zostały wpisane do prowadzonego przez Prezesa Urzędu Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym stanowi art. 479⁴⁵ *Kodeksu postępowania cywilnego*.

Wzorce umowne wykorzystywane przy zawieraniu umów z konsumentami mogą być poddane kontroli abstrakcyjnej (art. 479³⁶ – 479⁴⁵ kpc), której dokonuje się niezależnie od tego, czy wzorzec był, czy też nie był zastosowany w konkretnej umowie. Kontrola taka obejmuje klauzule pojedyncze lub zbiorowe (cały wzorzec lub jego fragment). Oceny postanowień w wypadku kontroli abstrakcyjnej dokonuje Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wyłącznie do kompetencji tego Sądu należy uznanie postanowień wzorców umownych za niedozwolone. Tym niemniej należy pamiętać, że art. 479⁴³ *k.p.c.* rozszerza prawomocność wyroku wydanego w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone na osoby trzecie. Skutek tzw. prawomocności rozszerzonej następuje od chwili wpisania wzorca umowy do Rejestru postanowień wzorców umowy

uznanych za niedozwolone prowadzonego przez Prezesa UOKiK, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. Konsekwencją umieszczenia postanowienia umownego w w/w rejestrze jest to, że posłużenie się nim będzie miało skutek wprowadzenia do umowy elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego.

Wpis do Rejestru niedozwolonych postanowień umownych oznacza zatem, że od tego momentu stosowanie takiej klauzuli jest zakazane we wszystkich wzorcach umownych. Powyższe stanowisko Prezesa Urzędu zgodne jest z orzecznictwem Sądu Najwyższego, który w uchwale z dnia 13 lipca 2006 r. (sygn. akt III SZP 3/06) stwierdził, iż „(...) stosowanie postanowień wzorców umów o treści tożsamej z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanych do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c., może być uznane w stosunku do innego przedsiębiorcy za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (...)”. W uzasadnieniu do powyższej uchwały Sąd uznał m.in., że „(...) praktyka naruszająca zbiorowe interesy konsumentów art. 23a u.o.k.i.k. obejmuje również przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przedstawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, że jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli. Stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru (...). Przyjęta powyżej rozszerzająca wykładnia art. 23a u.o.k.i.k. znajduje również uzasadnienie w dyrektywach 93/13 oraz 98/27 a także orzecznictwie ETS dotyczącym zasady efektywności (...)”.

Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów dokonując oceny postanowienia umownego ocenia określony zapis, i w momencie jego wpisania do rejestru klauzula przestaje być postanowieniem konkretnego wzorca umownego, a staje się samodzielnie funkcjonującą zasadą, która została zakwestionowana. Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul (art. 479⁴³ k.p.c.), spełnia ona funkcję podobną do przepisów prawa. Tak więc, dokonując oceny treści postanowień umownych wykorzystywanych przez przedsiębiorców we wzorcach umownych należy wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej (wykładnia językowa, systemowa, funkcjonalna i inna). Stąd też, niedozwolone będą takie postanowienia umów, które mieszczą się w „hipotezie” klauzuli wpisanej do Rejestru, której treść zostanie ustalona w oparciu o dokonaną jej wykładnię. Nie jest zatem konieczna dokładna, literalna identyczność klauzuli wpisanej do Rejestru i klauzuli z nią porównywanej. Czynnikiem przesądzającym o podobieństwie dwóch klauzul powinien być zatem zamiar i cel, jakiemu ma służyć kwestionowane postanowienie. Jeśli cel utworzenia spornej klauzuli odpowiada celowi sformułowania klauzuli uznanej za niedozwoloną, oba zapisy można uznać za tożsame.

Zgodnie z art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy i organy państwowe, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Sąd orzekając, że dane postanowienie jest niedozwolonym postanowieniem umownym stwierdza, iż kształtuje ono prawa i obowiązki konsumenta

w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, równocześnie rażąco naruszając jego interesy. Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. przez niedozwolone postanowienie umowne uważa się, postanowienie umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie, które kształtuje jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Biorąc pod uwagę powyższą wykładnię, można stwierdzić, iż praktyki polegające na zamieszczaniu w zawieranych umowach, postanowień, które zostały wpisane do

rejestru niedozwolonych postanowień umownych są bezprawne i naruszają zbiorowe interesy konsumentów. Powyższe zostało potwierdzone w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. sygn. akt III SZP 3/06 oraz wyroku SOKiK z dnia 25. 05. 2005r. (sygn. akt XVII Ama 46/04).

Posługiwanie się w obrocie konsumenckim klauzulami uznanymi przez SOKiK za abuzywne i wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone postanowienia umowne jest zakazane prawem. „Prezes Urzędu może stwierdzić stosowanie przez przedsiębiorcę praktyki o której mowa w art. 23 a ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o ochronie konkurencji i konsumentów naruszającej zbiorowe interesy konsumentów polegającej na posługiwaniu się postanowieniem wzorca umownego, które zostało wpisane do Rejestru, bez względu na to, czy wpis dotyczy tego przedsiębiorcy, przeciwko któremu jest prowadzone postępowanie, czy też związany jest z działaniami innych kontrahentów konsumentów” - (Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 02.12.2005r. (sygn. akt VI ACa 760/05). Podobne twierdzenie Sąd Apelacyjny zawarł we wcześniejszym wyroku, tj.

w orzeczeniu z dnia 29.09.2005r. (sygn. akt VI ACa 381/05), gdzie przywołując stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale z dnia 19.12.2003r. III CZP 95/03 (OSNC 2005/2/25), wskazał, że wyrok uwzględniający powództwo przez uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone i zakazanie ich stosowania ma, zgodnie z art. 479⁴³ K.p.c., od chwili wpisania do odpowiedniego rejestru, skutek także wobec osób trzecich. Pomimo, iż powyżej przywołane wyroki zapadły pod rządami ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 15 grudnia 2000r. (Dz.U. z 2005 r., Nr.244, poz. 2080 ze zm.), to orzecznictwo to należy uznać za aktualne także w aktualnym stanie prawnym. Na gruncie obecnie obowiązującej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z 2007 r. rozważana kwestia została uregulowana w analogiczny sposób, a zatem nie występują różnice, które nakazywałyby odejście od ustalonej linii orzecznictwa i w konsekwencji tego odmienną ocenę prawną badanego zagadnienia.

Przedmiotem niniejszych rozważań jest wykazanie, że wyżej wymienione, zakwestionowane przez Prezesa Urzędu zapisy wzorców umownych stosowanych przez Przedszkole przy zawieraniu umów o świadczenie usług opieki przedszkolnej, są tożsame z treścią postanowień uznanych za niedozwolone prawomocnymi wyrokami Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów i wpisanymi do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego. Kwestionowane postanowienia można uznać za tożsame z postanowieniami wpisanymi do Rejestru pod między innymi pozycjami: 642, 643 i 726.

Dla orzeczenia, że konkretne zachowanie rynkowe Przedsiębiorcy stanowi przejaw stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest wykazanie i udowodnienie, że podejmowane przez tego przedsiębiorcę działanie:

- 1) ujawnia się w obrocie konsumenckim, a więc w relacjach pomiędzy podmiotem posiadającym przymiot przedsiębiorcy a konsumentami,
- 2) godzi w zbiorowe interesy konsumentów,
- 3) jest bezprawne.

Ad 1.

W przedmiotowej sprawie bezspornym jest, że stronami umów o świadczenie usług w zakresie opieki przedszkolnej stosowanych w dacie wszczęcia postępowania byli:

- ✓ Pani Hanna Liss prowadząca Niepubliczne Przedszkole „ Trzynastka”, a więc przedsiębiorca, w rozumieniu przepisów art. 4 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów

- ✓ Konsument, będący zgodnie z art. 22¹ Kodeksu cywilnego osobą fizyczną lub prawną dokonującą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową.

Umowy zawierane są więc w obrocie konsumenckim przez „profesjonalistę”, będącego przedsiębiorcą i nieprofesjonalnego uczestnika obrotu, tj. konsumenta. Pierwsza więc przesłanka analizowanego przepisu została spełniona.

Ad 2.

Także drugą przesłankę, uznać należało za spełnioną. Naruszenie zbiorowych interesów konsumentów ma miejsce wtedy, gdy działanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów jako zbiorowości, to jest, w sytuacji gdy skierowane jest nie tylko do wyodrębnionej indywidualnie grupy konsumentów, lecz szerszego nieograniczonego liczbowo kręgu osób, do których dotarła i dotrzeć może oferta przedsiębiorcy. W rozpatrywanej sprawie wyżej wymienione warunki zostały spełnione. Oferta usług opieki przedszkolnej zawierająca niedozwolone klauzule adresowana jest bowiem przez Przedsiębiorcę nie do ściśle zindywidualizowanego konkretnego konsumenta, lecz do z góry nieokreślonej, niemożliwej do zidentyfikowania liczby kontrahentów – konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna.

Ad. 3.

Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, czy dobrymi obyczajami, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania niezgodne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednio zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. „Sprzeczne z prawem” są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Dla ustalenia bezprawności działania przedsiębiorcy wystarczy ustalenie, że jego określone zachowanie koliduje z przepisami prawa (*por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz pod redakcją Janusza Szwejki, Urząd Antymonopolowy, Warszawa 1994, s.38-39*). Należy przy tym wskazać, że o ile, generalnie, przepis art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wskazuje na przykładowy katalog działań bezprawnych, które – jak już wskazano - mogą przybierać różne formy i postaci (naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwe praktyki rynkowe lub czyny nieuczciwej konkurencji), o tyle w jednym przypadku norma ta wprost uznaje za bezprawne określony typ zachowań przedsiębiorcy, jakim jest stosowanie postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone i wpisanych do Rejestru (art. 24 ust. 2 pkt 1). Tak więc dla orzeczenia praktyki należy, w każdym konkretnym przypadku, udowodnić, że łącznie zachodzą następujące przesłanki:

- a) przedsiębiorca musi stosować wzorzec umowy,
- b) określone postanowienia wzorca umowy muszą zostać uznane, wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za niedozwolone, a następnie wpisane, przez organ do tego uprawniony, do właściwego rejestru.

Jak wynika z ustaleń stanu faktycznego Przedszkole stosuje w obrocie z konsumentami wzorzec *Umowy o świadczenie usług przez Niepubliczne Przedszkole „Trzynastka” w Gdańsku* oraz Statut, które - stanowiąc zbiór opracowanych (gotowych) i obowiązujących przepisów (klauzul) - opracowane były bez współudziału, czy woli kontrahentów (konsumentów). Jest to zatem wzorzec umowny, poprzez który definiuje się w literaturze przedmiotu¹ wszelkie, jednostronne, przygotowane z góry przez proponentów, przed zawarciem umowy, gotowe klauzule, w postaci warunków umów, ich wzorów, regulaminów itp.

W prowadzonym postępowaniu administracyjnym Prezes Urzędu zakwestionował praktykę Przedsiębiorcy polegającą na stosowaniu w obrocie konsumenckim wzorców umowy, w których zawarte zostały postanowienia o treści tożsamej z klauzulami wpisanymi do rejestru niedozwolonych postanowień umownych.

Po **pierwsze**, zgodnie z postanowieniami § 4 ust. 2 wzorca *Umowy*: „*W razie opóźnienia kwot, o których mowa w § 3, Przedszkole może wypowiedzieć niniejszą umowę ze skutkiem natychmiastowym, bez zachowania okresu wypowiedzenia. Rozwiązanie umowy jest równoznaczne ze skreśleniem dziecka z listy przedszkolnej.*” oraz postanowieniami § 10 ust. 11 Statutu: „*Dziecko zostaje skreślone z listy przedszkolnej jeżeli: - rodzice zalegają z opłatą za miesiąc i nie zgłosili deklaracji opłaty w ratach lub w innej formie (...)*”

Zakwestionowane postanowienia § 4 ust. 2 wzorca Umowy i § 10 ust. 11 Statutu Przedszkola pozwalają Przedsiębiorcy - w przypadku zalegania przez Rodziców/ Opiekunów z należnymi opłatami za świadczone usługi opieki przedszkolnej - rozwiązać umowę ze skutkiem natychmiastowym bez obowiązku wcześniejszego powiadomienia konsumenta o tym fakcie. Analizując treść postanowień § 4 ust. 2 wzorca Umowy i § 10 ust. 11 Statutu Przedszkola, Prezes Urzędu uznał je za tożsame z klauzulą niedozwoloną wpisanymi do Rejestru pod pozycją 726.

Klauzula o treści „*Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów*” została wyrokiem SOKiK z dnia 27 lutego 2006r. sygn. akt XVII Amc 105/04 uznana za niedozwolone postanowienie umowne, a następnie wpisana do rejestru niedozwolonych postanowień umownych pod pozycją 726.

W uzasadnieniu przywołanego wyroku SOKiK stwierdził, że zapis o treści „*Nieusprawiedliwione zaleganie z uiszczeniem czesnego lub innych opłat spowoduje skreślenie z listy studentów*” narusza dobre obyczaje i interesy konsumentów tj. art. 385¹ k.c.

Art. 385¹ § 1 kodeksu cywilnego stanowi, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Konsument jako słabsza strona stosunku prawnego stając wobec przedsiębiorcy – profesjonalisty podlega szczególnej ochronie. W szczególności naruszają w sposób rażący interesy konsumentów działania przedsiębiorcy sprzeczne z przepisami prawa. Art. 491 § 1 kc stanowi, że gdy jedna ze stron dopuszcza się zwłoki w wykonaniu zobowiązania z umowy wzajemnej, druga strona może wyznaczyć jej odpowiedni dodatkowy termin do wykonania zobowiązania z zaznaczeniem, że w razie bezskutecznego upływu wyznaczonego terminu będzie uprawniona do odstąpienia od umowy. Chociaż powyższy przepis posiada charakter dyspozytywny, tzn. zależny od woli stron to

---

¹ E. Łętowska, *Ochrona niektórych praw konsumentów*, Komentarz, 3 Wydanie, Wydawnictwo C.H. Beck, W-wa 2001r., s. 75.

jego treść jest powszechnie stosowana w obrocie gospodarczym i stanowi jeden z jego dobrych obyczajów. Powyższe potwierdza również wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5 stycznia 2000 r. (sygn. akt IAcA 817/99), w którym sąd orzekł, iż *„sama zwłoka w spełnieniu świadczenia nie daje podstaw do odstąpienia od umowy w świetle art. 491 § 1 kc, który warunkuje jego skuteczność od wyznaczenia drugiej stronie odpowiedniego, dodatkowego terminu”*.

Zdaniem Prezesa Urzędu zakwestionowane postanowienia § 4 ust. 2 wzorca Umowy i § 10 ust. 11 Statutu Przedszkola, pomimo różnic w treści, są tożsame z cytowaną wyżej klauzulą niedozwoloną. Postanowienia te regulują kwestie związane z rozwiązaniem umowy przez Przedsiębiorcę i skreśleniem dziecka z listy wychowanków w przypadku niewykonania, bądź nienależytego wykonywania świadczenia przez konsumenta. Wywołują one tożsame skutki prawne co ww. postanowienie Rejestru, wiążąc prawo Przedsiębiorcy do rozwiązania umowy bez wypowiedzenia i skreślenia dziecka z listy wychowanków z niewykonaniem zobowiązania przez konsumenta, bez uprzedniego wyznaczenia konsumentowi dodatkowego terminu do jego wykonania.

W ocenie Prezesa Urzędu, dobre obyczaje we wzajemnych relacjach Przedsiębiorcy i konsumentów wymagają, aby w omówionym przypadku zastosowany znalazł przepis art. 491 § 1 Kodeksu cywilnego, zgodnie z którym, dopiero po upływie dodatkowego, wyznaczonego konsumentowi terminu do wykonania świadczenia pieniężnego, Przedsiębiorca winien mieć zapewnione prawo do odstąpienia od umowy i skreślenia dziecka z listy wychowanków.

Należy ponadto zauważyć, że postanowienia § 4 ust. 2 wzorca Umowy i § 10 ust. 11 Statutu naruszają również zasadę symetrii w kształtowaniu praw i obowiązków stron umowy. W stosowanym wzorcu Umowy sposób jej rozwiązania przez konsumenta został określony w § 4 ust. 1, zgodnie z którym *„Umowa niniejsza może zostać rozwiązana przez każdą ze stron z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia.”*. Tak więc prawo do rozwiązania umowy bez wypowiedzenia przyznane zostało wyłącznie Przedsiębiorcy, postanowienia umowy i Statutu Przedszkola nie zastrzegają takiego uprawnienia na rzecz konsumenta.

W świetle powyższego nie sposób zgodzić się z opinią prezentowaną przez Przedsiębiorcę w odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu niniejszego postanowienia i uznać, że kwestionowane zapisy § 4 ust. 2 wzorca Umowy i § 10 ust. 11 Statutu są uzasadnione i powinny pozostać w ww. dokumentach bez zmian.

Reasumując, za wykazane i udowodnione uznać należy, iż kwestionowane postanowienia § 4 ust. 2 wzorca Umowy i § 10 ust. 11 Statutu stosowanych przez Przedsiębiorcę, mieszczą się w hipotezie klauzuli 726, wpisanej do Rejestru postanowień wzorców uznanych za niedozwolone.

Po **wtóre**, postanowienia § 10 ust. 10 Statutu Przedszkola dopuszczają możliwość *„...zmiany czesnego do 10% w ciągu roku szkolnego bez konieczności podpisywania w tym zakresie umowy o świadczenie usług, a jedynie poprzez ogłoszenie na tablicy informacyjnej.”*

W ocenie Prezesa Urzędu postanowienie to jest tożsame z klauzulami niedozwolonymi wpisanymi do rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone na podstawie wyroku SOKiK z dnia 5 października 2005 r. sygn. akt XVII Amc 20/05 pod pozycjami 642 o treści: *„Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje*

w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego" oraz 643 o treści: „Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia”.

W uzasadnieniu ww. wyroku SOKiK uznał, że postanowienie o treści: „Wysokość opłat wymienionych w p. a, b, d ustala Rektor i podaje w formie zarządzenia do wiadomości, przed rozpoczęciem roku akademickiego” nie gwarantuje konsumentowi (tu: studentowi) rzetelnej informacji o zmianie treści umowy zawartej z przedsiębiorcą (tu: uczelnią) w zakresie ewentualnej zmiany wysokości opłat, które konsument powinien ponosić. W opinii Sądu „Umowa łącząca studenta i uczelnię ma charakter umowy ciągłej i podlega rygorom umów konsumenckich określonym w art. 384 i 384 1 kc. (...) Powyższe dotyczy również zmiany wzorca umowy w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym, jeżeli druga strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie. Zapis powyższy jest niezgodny z w/w przepisami, a przyjęty w nim sposób powiadamiania studenta o wysokości opłat poprzez wydanie zarządzenia Rektora nie stanowi gwarancji, że ta informacja z pewnością do niego dotrze, co rodzić może ujemne skutki w postaci powstania u konsumenta zadłużenia w opłatach z powodu braku wiedzy o ich podwyżce. Z tych też powodów zakwestionowane postanowienie umowne kształtuje prawa i obowiązki studenta (konsument) w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami a zarazem rażąco narusza jego interesy.” Odnosząc się do treści postanowienia: „Wysokość czesnego może ulegać zmianom w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia” SOKiK uznał, że stanowi ono niedozwoloną klauzulę umowną określoną w art. 385³ pkt 20 Kodeksu cywilnego. W opinii Sądu „O ile pozwana szkoła na pełne prawo do podwyższenia wysokości czesnego w zależności od inflacji i aktualnych kosztów kształcenia, o tyle studentowi (konsumentowi) powinno być gwarantowane prawo odstąpienia od zawartej umowy, gdy nie jest on w stanie ponieść kosztów podwyżki. Wzorzec, którym posługuje się pozwana takiego uprawnienia dla studenta nie przewiduje. Nie można uznać za słuszny argument pozwanej, że problem ten rozwiązuje prawo studenta do rozwiązania umowy w każdym czasie zgodnie z § 9 wzorca umowy. W takim przypadku student do momentu rozwiązania umowy zmuszony byłby do ponoszenia opłaty w podwyższonej wysokości.”

Kwestionowane postanowienie § 10 ust. 10 Statutu przyznając Przedsiębiorcy prawo do jednostronnej zmiany wysokości czesnego nie precyzuje okoliczności, w których taka zmiana może nastąpić. Postanowienie to odnosi się wprawdzie do głównego świadczenia konsumenta (wynagrodzenia za świadczone przez Przedsiębiorcę usługi), ale nie zostało sformułowane w sposób jednoznaczny. O ile Przedsiębiorca ma pełne prawo do podwyższenia wysokości opłat za świadczone usługi w zależności m.in. od inflacji i aktualnych kosztów działalności, to nie może on - zastrzegając sobie prawo do zmiany wysokości opłaty na mocy jednostronnej decyzji – naruszać wynikającego z art. 384¹§ 1 Kodeksu cywilnego obowiązek doręczenia wzorca stronie umowy. Zgodnie z ww. przepisem, wzorzec wydany w czasie trwania stosunku umownego o charakterze ciągłym wiąże drugą stronę, jeżeli został doręczony stronie przed zawarciem umowy, a strona nie wypowiedziała umowy w najbliższym terminie wypowiedzenia. Zgodnie z § 2 tegoż artykułu w razie, gdy posługiwanie się wzorcem jest w stosunkach danego rodzaju zwyczajowo przyjęte, wiąże on także wtedy, gdy druga strona mogła się z łatwością dowiedzieć o jego treści. Nie dotyczy to jednak umów zawieranych z udziałem konsumentów, z wyjątkiem umów powszechnie zawieranych w drobnych, bieżących sprawach życia codziennego.

Tak więc - ze względu na to, że świadczone przez Przedsiębiorcę usługi wykonywane są na podstawie umów zawieranych z udziałem konsumentów i nie dotyczą one drobnych,

bieżących spraw życia codziennego - nie można przyjętej przez Przedsiębiorcę formy informowania konsumentów o zmianie treści wzorca umowy poprzez jego wywieszenie na tablicy ogłoszeń uznać za prawidłową.

Zgodnie z art. 385³ pkt 20 Kodeksu cywilnego za niedozwolone uznaje się te postanowienia umowne, które przewidują uprawnienie kontrahenta konsumenta do określenia lub podwyższenia ceny lub wynagrodzenia po zawarciu umowy, bez przyznania konsumentowi prawa odstąpienia od umowy. Postanowienia § 10 ust. 10 Statutu upoważniają Przedsiębiorcę do istotnej (10%) zmiany wysokości opłaty obciążającej konsumenta, przy czym zmiana wysokości tej opłaty nie jest uznana za zmianę warunków umowy, a konsumentowi nie jest zagwarantowane prawo do otrzymania wzorca umowy zawierającego zmienione warunki świadczenia usługi i odstąpienia od umowy przypadku braku akceptacji tych warunków.

Stosowany wzorzec umowy przewiduje możliwość jej rozwiązania przez każdą ze stron z zachowaniem jednomiesięcznego okresu wypowiedzenia, jednak mając na uwadze to uregulowanie należy zauważyć istotną różnicę między wypowiedzeniem umowy, a możliwością odstąpienia od niej. Uznając, że w przypadku zmiany przez Przedsiębiorcę warunków umowy, dotyczących wysokości opłat należnych za świadczone usługi i braku akceptacji tej zmiany przez konsumenta, wypełnieniem dyspozycji art. 385³ pkt 20 k.c. jest ogólne uregulowanie zawarte we wzorcu, umożliwiające każdej ze stron rozwiązanie umowy z zachowaniem miesięcznego okresu wypowiedzenia, doprowadzilibyśmy do sytuacji, konsekwencją której – w przypadku nie zaakceptowania przez konsumenta zmienionych warunków umowy - byłaby konieczność ponoszenia przez niego opłat w podwyższonej wysokości do momentu rozwiązania umowy w przewidzianym terminie jej wypowiedzenia. Zagwarantowanie konsumentowi prawa do odstąpienia od umowy, powoduje, że po przekazaniu Przedsiębiorcy informacji o odstąpieniu od umowy z powodu nieakceptowania przez niego zmienionych finansowych warunków świadczenia usługi ponosi on – do ustalonego momentu rozwiązania umowy - opłaty za zakupione usługi w dotychczasowej wysokości.

Tak więc, za wykazane i udowodnione uznać należy, iż kwestionowane postanowienia § 10 ust. 10 Statutu Przedszkola stosowanego przez Przedsiębiorcę, mieszczą się w hipotezie klauzul 642 i 643, wpisanych do Rejestru postanowień wzorców uznanych za niedozwolone.

Skoro zatem, kwestionowane zapisy ww. dokumentów są tożsame z klauzulami wpisanymi do Rejestru, to posługiwanie się nimi w obrocie konsumenckim, zgodnie z treścią art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uznać należy za działanie bezprawne, stanowiące praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakażać zaniechanie jej stosowania.

W toku postępowania Przedsiębiorca zaproponował zmianę kwestionowanych postanowień § 10 ust. 11 Statutu Przedszkola na następujące: *„Przedszkole dopuszcza możliwość zmiany wysokości czesnego do 5% w ciągu roku szkolnego bez konieczności podpisywania w tym zakresie umowy o świadczenie usług, a jedynie poprzez ogłoszenie na tablicy informacyjnej. Zmiana czesnego w niniejszym zakresie może być dokonana nie wcześniej niż z dniem 1 miesiąca następnego, przy czym informacje o tym musi być wywieszona na tablicy ogłoszeń nie później niż do dnia 15 miesiąca poprzedzającego. Rodzicowi/opiekunowi nie wyrażającemu zgody na zmianę wysokości czesnego przysługuje prawo pisemnego wypowiedzenia umowy z terminem miesięcznym, ze skutkiem na koniec mie-*

siąca kalendarzowego. W przypadku zmiany czesnego w stopniu wyższym niż 5% zmiana ta może nastąpić po spełnieniu następujących warunków dodatkowych:

- pisemnego powiadomienia każdego Rodzica/Opiekuna przez Dyrektora Przedszkola o powodach wzrostu czesnego oraz jego skali,*
- pisemnego przedłożenia każdemu Rodzicowi/Opiekunowi przez Dyrektora przedszkola umowy wraz z nową wysokością czesnego."*

Postanowienie o cytowanej treści zostało również umieszczone w § 3 ust. 4. nowego wzorca umowy załączonego do pisma z dnia 13 maja 2008 r. Postanowienie to, pomimo wprowadzonych zmian nie przewiduje – w przypadku zmiany wysokości czesnego do 5% w ciągu roku szkolnego - dostarczenia konsumentom zmienionego wzorca umowy i możliwości odstąpienia od umowy w przypadku nieakceptowania jej zmienionych warunków.

Dla uznania, iż Przedszkole zaniechało stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu niedozwolonego postanowienia umownego, koniecznym jest wykazanie, iż umożliwiło ono konsumentom, którzy zawarli umowy na podstawie wzorca zawierającego klauzule niedozwolone, podpisanie aneksu wprowadzającego w miejsce tych klauzul zapisy zgodne z prawem, a tym samym zmianę obowiązującego wzorca umowy na niezawierający postanowień naruszających prawa i interesy konsumentów. Dopiero udowodnienie, że Przedsiębiorca zapewnił konsumentom możliwość usunięcia niedozwolonych zapisów, bądź ich zastąpienia postanowieniami zgodnymi z prawem lub też faktu wygaśnięcia umów zawierających klauzule abuzywne, pozwoliłoby na stwierdzenie zaniechania stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów. Zgromadzony materiał dowodowy w niniejszej sprawie nie dał jednak podstaw do takiego stwierdzenia.

W tym stanie faktycznym nie jest zatem możliwe uznanie, że Przedsiębiorca zaniechał stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

W tym stanie rzeczy uznać należy, że wszystkie, wymienione wyżej, ustawowe przesłanki art. 24 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów zostały uprawdopodobnione. Skarżony przedsiębiorca stosuje wzorzec umowy i Statut, treść których zawierała postanowienia uznane za bezprawne i wpisane do Rejestru klauzul niedozwolonych.

Biorąc pod uwagę powyższe okoliczności należało orzec jak w sentencji decyzji.

Prezes Urzędu odstąpił od nałożenia kary na Przedsiębiorcę. Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może nałożyć, w drodze decyzji, na przedsiębiorcę karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie, dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Odstępując od nałożenia kary, Prezes Urzędu wziął pod uwagę przede wszystkim fakt, iż: Przedsiębiorca w toku postępowania aktywnie współdziałał z organem antymonopolowym, naruszenia obowiązujących przepisów nie zakwalifikowano jako naruszenia poważnego, a jego skutki miały ograniczony zakres.

POUCZENIE:

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, w związku z art. 479²⁸ § 2 Kpc, od niniejszej decyzji przysługuje odwoła-

nie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatury UOKiK w Gdańsku.

Z up. Prezesa Urzędu
Ochrony Konkurencji i konsumentów
Dyrektor Delegatury w Gdańsku

Roman Jarząbek

Otrzymuje:

Pani
Hanna Liss
Przedszkole Niepubliczne
„Trzynastka”
ul. Startowa 9
80- 461 Gdańsk